

BELEWENISWERELD

VAN DIE STRAATKIND

IN HILLBROW

‘n Mens wie se lewe ‘n stryd om oorlewing is, fokus op die hede en het dikwels ‘n verduisterde toekomsgerigtheid. Hy mag wel droom oor ‘n beter toekoms maar hy is nie doelgerig daarheen oppad nie ,

Renè Hatting

M.Ed (Opvoedkundige Sielkunde)

D.Ed. student, RAU

&

Marie Poggenpoel

GV., D.Phil (Verpleegkunde -Psiatries)

Professor: Verpleegkunde RAU

&

C.P.H. Myburgh

B.Sc. (Honneurs: Wiskunde);

M.Comm, D.Ed (Sielkundige Opvoedkunde), H.O.D.

Professor: Opvoedingswetenskappe
RAU

ABSTRACT

The experiential world of the Hillbrow street child.

The street child that is driven by circumstances to live outside the supportive structure of the family, is on his own. He doesn't have the educational developmental opportunities that children who grow up in families and societies do. He finds himself in a unique educational and living environment.

From an educational psychologist's point of view, this environment is abnormal. It is therefore a great challenge for the educational psychologist to try and avoid or resolve negative effects of the child's living environment. An exploratory-, descriptive-, contextual- and qualitative study was done, with the aim of gaining insight and understanding into the life of the street child in Hillbrow as well as his experiences of his situation.

The results obtained from the interviews were placed in four categories. These categories are: The street child's continuous struggle to survive, his need for a "normal child life", his inability to accept responsibility and the presence of a normative awareness within the street child.

In conclusion it is clear that the experiential world of the street child is multi-faceted. In general it appears that the street child has many limitations and difficulties which he experiences, and that input by an educational psychologist can have meaningful influence in his life.

Navorsing

1 INLEIDING

"A street child is any girl or boy who has not reached adulthood, for whom the street (in the widest sense of the word) has become her or his habitual abode and/or source of livelihood, and who is inadequately protected, supervised or directed by responsible adults" (Ross, 1991:69; Janse van Rensburg, 1991:18). Straatkinders is hoofsaaklik die produk van werkloosheid, vinnige verstedeliking, ontwrigte gesinslewe, armoede op die platteland en 'n oneweredige verspreiding van rykdomme en hulpbronne. Hulle koms na die stede is hoofsaaklik weens ekonomiese redes (Richter, 1988a:1).

Die verskynsel van straatkinders is nie uniek aan Suid Afrika nie, daar word beraam dat daar wêreldwyd sowat agt miljoen straatkinders is (Ennew soos aangehaal deur Richter 1988a:1).

In Suid Afrika alleen word die syfer op ten minste 6000 straatkinders in 1993/4 beraam. Die werklike syfer mag hoër wees as gevolg van verplasing wat gevolg het op die geweld in KwaZulu/Natal en Gauteng (Ministry in office of the President, 1996:84).

Alhoewel straatkinders wêreldwyd voorkom, kan verwag word dat as gevolg van ons unieke geskiedenis en drastiese politieke en sosio-ekonomiese veranderinge oor die laaste 5 jaar, die Suid Afrikaanse straatkind 'n eiesoortige profiel sal openbaar.

Die behoefté bestaan dat ons sal bepaal wat die beleweniswêrelde van die straatkind is.

'n Verdere motivering vir die studie na die belewenis van die straatkind, is die stremming wat dié kinders op 'n land se ekonomiese- en sosiaal maatskaplike welvaart plaas.

Hoe langer 'n kind op straat is, hoe groter is sy kans om betrokke te raak by kriminele dade. In 'n studie is gevind dat 23% van straatkinders houdings en gedrag openbaar wat as misdade geklassifiseer kan word (Richter, 1988b:11).

In ons eie land is misdrywe deur straatkinders besig om verrykende afmetings te neem:

"The problem of streetchildren and criminal juveniles is becoming a huge one, almost everybody I know has been victimised in one way or the other..." (Daily News, 1995).

"And the first problem needing urgent attention is the 3000 to 5000 street children who have turned the Golden Mile into a virtual gangland ruled by the knife and street-wise urchins" (Sunday Tribune, 1995).

Misdade is vir 'n straatkind die

vernaamste wyse van oorlewing (Miller soos aangehaal deur Peacock, 1989:15; Peacock & Theron, 1991:27 & Janse van Rensburg, 1991:85).

Straatkinders word met die minimum of geen onderrig en arbeidsvaardighede groot en hulle is derhalwe dikwels 'n las vir die land se ekonomie.

Laastens is Suid Afrika in 'n nuwe era, waar gefokus word op die menseregte van elke individu. Die straatkind wat deur omstandighede gedwing is om buite die ondersteuning van die familiestruktuur te leef, is op sy eie. Hy het nie die opvoedkundige ontwikkelingsgeleenthede wat ander kinders, wat binne hulle gesinne en die gemeenskap grootgeword het nie.

Hy bevind hom dus in 'n unieke opvoedings- en leefsituasie. Uit 'n opvoedkundige sielkundige oogpunt word die leefsituasie as abnormaal beskou. Daarom bied dit aan die opvoedkundige sielkundige 'n besondere uitdaging om in te gryp - om te probeer om die negatiewe gevolge van die kinders se leefwêreld te voorkom of aan te spreek.

Hierdie studie het ten doel om die belewenis van die straatkind in Hillbrow te verken en te beskryf.

2 METODE

Die navorsingsontwerp vir die studie was 'n verkennende-, beskrywende-, kontekstuele- en kwalitatiewe studie wat gerig is om insigte oor en begrip van die straatkind se beleweniswêrelde in te win.

Data insameling

Die Fenomenologiese metode van onderhoudeoerding is gebruik, waartydens die navorser 'n semi-gestrukteerde onderhou met die deelnemers gevoer het.

Die fenomenologiese onderhou is 'n induktiewe beskrywende navorsingstegniek. Die doel met die metode is om die totale sistematiese struktuur van 'n individu se geleefde ervaring asook die betekenis van die ervaring te beskryf (Omery, 1983:50).

Die sentrale vraag wat gedurende die onderhoude gevra is, is: "Tell me of your experience as a street kid".

Elke onderhou is op oudioband geneem en getranskribeer. Veldnotas, om die onderhoudsituasie asook die navorser se ervarings te beskryf, is na elke onderhou aangeteken (Guba & Lincoln, 1981:183-185).

Opvolgonderhoude is met van die deelnemers gevoer, ten einde te verseker dat die data hulle eie ware ervarings reflekter (Kvale, 1983:182).

Tydens die onderhoude het die navorser

van kommunikasie tegnieke gebruik gemaak, ten einde die deelnemers aan te moedig en op die vraag te rig (Poggenpoel, 1993:8). Die tegnieke is: reflektiewe luister, parafrasering, opsomming, uitklaring en versoek om voorbeeld en beskrywing.

Steekproef

In hierdie studie is die straatkind beskou as 'n deelnemer en segspersoon eerder as 'n proefpersoon. Die teikenpopulasie is hawelose kinders wat in die strate van Hillbrow leef.

Dit is kinders wat of deur hulle familie en die gemeenskap verwerp is of kinders wat as gevolg van moeilike omstandighede van die huis weggeloop het (Richter, 1988b:2). 'n Doelgerigte steekproef is uit die teikenpopulasie geselekteer (Lincoln & Guba, 1985:201).

Kriteria vir insluiting was soos volg:

- 'n hawelose kind wat in die strate van Hillbrow leef,
- 'n kind wat minstens al 'n jaar op straat leef en in die jaar geen kontak met sy familie gehad het nie. (Om 'n volledige beeld van die straatkind se belewenis te kry het die navorser gemeen dat dit noodsaklik is dat die kind ten minste al vier seisoene op straat deurleef het.)
- 'n Kind wat Engels verstaan en magtig is sodat die navorser in staat sal wees om die onderhoude te volg. Om verdere taalverwarring wat mag voorkom uit te skakel het 'n Zulu-man wat daagliks met die straatkinders werk, tydens die onderhoude ingesit.

Onderhoude is met die straatkinders gevoer tot die data versadig was, dit is tot temas herhalend voorkom. Om die rede is geen vaste steekproefgrootte geneem nie.

Dataverwerking

Die data wat verwerk is, het bestaan uit getranskribeerde onderhoude en veldnotas.

Data is volgens 'n kombinasie van Giorgi (Soos aangehaal deur Omery, 1983:57) en Kerlinger(1986: 479-481) se metode verwerk. Daar is begin met die induktiewe beskrywende benadering van Giorgi en oorgegaan na Kerlinger se deduktiewe benadering.

Die transkripsies is gelees terwyl "intuitering" en "tussen hakkies plasing" (Oiler soos aangehaal deur Burns & Grovè, 1987:80) as beheermatreëls toegepas is.

Eenhede van analise (woorde wat gedagtes, persepsies en gevoelens aandui) is geïdentifiseer deur woorde en temas te onderstreep.

Uit hierdie eenhede van analise is temas geïdentifiseer, wat op hulle beurt verdeel is in hoof- en subkategorieë.

'n Onafhanklike kodeerde het aan die

hand van 'n protokol die data op haar eie gekodeer en gekategoriseer. Hierna het die navorsing en die kodeerde ontmoet om eenstemmigheid oor die temas, asook die verbande tussen hulle te verkry (Giorgi soos aangehaal deur Omery, 1983:57).

BESPREKING VAN DIE RESULTATE EN LITERATUURKONTROLE

Vervolgens word die resultate van die navorsing uiteengesit en bespreek. Daarna word die resultate in die lig van relevante literatuur beoordeel en geïnterpreteer. Verskille en unieke bydraes word geïdentifiseer.

Vier onderhoude is gevoer met straatkinders wat op die strate van Hillbrow leef. Al vier is seuns en die onderhoude is in Engels gevoer. Ten einde die straatkinders se ervarings so getrou moontlik weer te gee is die aanhalings in Engels.

Resultate uit die onderhoude word bespreek aan die hand van die geïdentifiseerde hoof- en sub-kategorieë. Ses hoofkategorieë is geïdentifiseer in hierdie studie: "the way of the street" - die wet van die straat; gom verlig fisiese- geestelike- en verstandelike pyn; finansiële voorsiening: wyses waarop straatkinders geld genereer; behoefte aan 'n normale kinderlewe; onvermoë om verantwoordelikheid te aanvaar en normatiewe bewustheid.

Alhoewel temas in kategorieë gedeel word, om hulle te onderskei, kan temas nie werklik geskei word nie. 'n Kategorie moet nie in isolasie gesien word nie, maar as 'n deel van die 'Gestalt'.

KATEGORIE 1:

"The way of the street" - Die wet van die straat.

Die omgewing en die samelewings waarbinne ons leef stel implisiële en eksplisiete riglyne aan ons leefwyse en gedrag. Die straat is nie 'n uitsondering nie. Vir die kind wat op die straat wil oorleef, is die wet van die straat - jy veg vir jou voortbestaan.

Vervolgens gaan die kategorie "the way of the street" meer breedvoerig bespreek en met aanhalings van die straatkinders gestaaf word.

Uit die studie het dit geblyk dat straatkinders onderling baie spanning en aggressie beleef. Vir die straatkind bestaan 'n deel van sy lewe uit gevegte, vir hom is die wet van die straat: jy veg jou pad oop.

Staatkind 1 (S1): "The way we live in the street we live it fighting... The way... I solve it in the street I fight."

S2: "Maybe a small boy and you hit him just for nothing."

S3: "You just go and stab each other until there is no life between you and him."

Daar is verskillende motivering vir die gevegte op straat. 'n Prominent wat tydens die onderhoude na vore gekom het, is wraak. 'n Oog vir 'n oog is 'n reël wat op die straat eerbiedig word.

Die wraak is nie altyd toegespits op die persoon wat hom te na gekom het nie. Soms wreek hy hom op 'n ander bloot omdat iemand hom eenmaal sleg behandel het: 'n tipe verplaaste wraak. Dit is dikwels die jonger straatkinders wat hieronder lê. Omdat hy nuut op straat is, word hy deur almal geboelie.

Gevegte kan 'n inisiasiefunksie hê, om nuwelinge op straat in te lyf by "the way of the street".

S1: "that one beat me I, I try, try telling myself that one day I'm going to take out revenge... Now there is the new one's... Now I fight them... I do what have been done to me."

S3: "They going to pay their revenge... They going to fight back."

Gevegte is 'n manier om gesag en 'n staanplek op straat te verkry. Die straatkind wat goed kan baklei dwing respek af by die ander en verseker so 'n beter kwaliteit lewe vir homself. Daar word minder met hom skoor gesoek en sy materiële 'besittings' is veilig.

Daarteenoor word die swakker een gemanipuleer en het hy min seggenskap oor sy 'besittings'. Die straatkind se plek in die groep word bepaal deur sy vermoë om homself fisiek te laat geld.

S1: "When they take yourself low the others go and fight you... now I'm high no one can fight me... If you doesn't fight you gonna lose all the time, they gonna take your money, they can gonna take your yewel, take everything of yours if you doesn't fight."

S2: "I say no, don't kill me... I'm very sorry, you see... and he except it..."

S3: "Bring me the money otherwise I will stab you. You say no I don't want to... they stab you."

Die onderliggende motivering vir gevegte op straat is oorlewing. S1: "I must stab you because if, if, if you have the chance you could stab me, you see." "If you doesn't fight you gonna lose all the time they gonna take your money... take everything."

Alhoewel net een straatkind dit eksplisiet genoem het, is die oorlewingmotief implisiet by die bovenoemde twee sub-kategorie teenwoordig. Die dag as die gevegte te ernstig raak, verseker hy sy

oorlewing deur homself uit die voete te maak. S1: "I saw he was treating me hard, now I think I, I run away from him I go to another ones."

Gevegte op straat is nie die gewone kragmetings tussen kinders van hierdie ouderdom nie. Alhoewel straatkinders se ouderdomme tussen 8 en 15 jaar wissel, is hierdie gevegte soms fataal. Die toedien van steek wonde is redelik algemeen.

S1: "I fight with you, you fall down..."

S2: "He want to kill or he want to, don't want to kill you..."

S3: "Maybe stab you in the wrong place you die."

Die straatkind se lewe verskil drasties van 'n 'normale' kind se lewe. Hy is gedurig in 'n stryd om oorlewing gewikkeld en hy moet fisies veg om homself te laat geld, te verdedig of te wreek. Dit is 'n lewe waar hy vroeg reeds met die harde werklilikheid van dood en lewe te doen kry. 'n Voortdurende geveg om oorlewing beïnvloed sosiale interaksies en isolateer 'n mens.

Gevoelens van isolasie het indirek by twee van die straatkinders voorgekom. Alhoewel daar nie duidelike aanhalings is nie, blyk swak interpersoonlike verhoudings 'n gevolg van die bakleery te wees.

Dit wil voorkom of interpersoonlike kontak dikwels gekenmerk word deur gevegte, 'n mens kry die idee van, "vandag is ons vriende en mōre vyande".

S1: "you must get use to stabbing each other..."

S2: "...you were friends before... you see each other everyday you going to fight."

Om op straat te oorleef moet die straatkind veg, dit is die wet van die straat. Kyk mens na die genoemde aanhaling kry jy die idee dat die lewe op straat nie maklik is nie. Die straatkind ondersteun die gevoel.

S1: "My experiment as a street kid, ai... it's heavy, it's heavy, it's tough."

S2: "Because in the street it is not so good you see."

Literatuurkontrole.

Die straatkind se omstandighede word dikwels deur artikels, dokumentêre programme en praatjies in 'n baie negatiewe lig beskryf.

Om dié rede vergeet ons dikwels dat hierdie kinders "ontsnap" het uit ongunstige huislike omstandighede en dat hulle op hulself aangewese is vir hul oorlewing (Schurink & Schurink, 1993:14).

Dikwels word hulle vindingrykheid om in

baie moeilike omstandighede te oorleef, misken (American Psychological Association, 1986:1).

Ten spyte van die feit dat hierdie kinders op 'n kreatiewe manier oorleef en soms selfs beter daaraan toe is op straat as by die huis, is die lewe op die straat nie maklik nie (Aptekar, 1991:330 & Aptekar, 1988:429).

Die lewe op straat kan nie as normale en gewenste omstandighede vir kinders beskou word nie (Richter, 1990:1 & Aptekar, 1991:343). Vroeëre skrywers was geneig om die straatkind se lewe in 'n negatiewe lig te beskryf.

Die tendens vandag is om 'n meer positiewe prentjie te skets; van kinders wat besluit het om uit haglike omstandighede te ontsnap en om op 'n kreatiewe manier te oorleef, bygevoeg dat die lewe op straat nie maklik is nie. Uit dié studie blyk dit dat die straatkind geen illusies oor die lewe op die straat het nie. Vir hom is dit 'n moeilike lewe - "it's tough".

Die literatuur ondersteun die studie in so verre gevegte op straat gemik is om gesag te verkry, self te beskerm, "besittings" te verdedig en om wraak te neem. Brombeck (Jansen van Rensburg, 1991:7) sê dat die straatkind sy aggressie fisiek uitdruk en dat sy gesag bepaal word deur hoe goed hy veg.

Gevegte is soms gemik om van frustrasies ontslae te raak, maar dikwels is dit die enigste uitweg tot selfbeskerming (Keen, 1990a:12). Die beskerming van straatkinders se gebied teen ander groepe ontlok ook dikwels gevegte (Swart-Kruger & Donald, 1994:116).

Lewis (1993:9) noem gevalle waar gevegte ontstaan het omdat straatkinders wraak wou neem, hetsy oor werklike of denkbeeldige benadeling. Die literatuur maak nie melding van "verplaaste" wraak, waar die straatkind iemand benadeel omdat 'n ander hom eenmaal te na gekom het nie.

Dat gevegte 'n belangrike meganisme in die straatkind se oorlewing is, word nie eksplisiet in die literatuur vermeld nie.

Die wet dat alleen die sterkste oorleef, geld ook op straat. Schurink *et al.* (1993:16) wys daarop dat die straatkind met die meeste gesag en status die een is met die meeste geld, bloot omdat niemand sal waag om dit van hom af weg te neem nie.

Net so wys Connolly (1990:142) daarop dat die beste vegter, wat hom nie maklik deur ander laat intimideer nie, die een is wat in die groep leiding neem. Hierdie ouer straatkinders gebruik dan ook die jonger kinders op verskillende maniere (Baizerman, 1990:4).

Dit lyk of daar binne die groep 'n hiërgarie

is wat bepaal word deur 'n kind se mag en status.

Die gebruik van messe in straatgevegte, asook die feit dat straatgevegte fataal mag wees, kom in die literatuur voor. In 'n studie wat Richter (1989a:7) in Johannesburg gedoen het, is gevind dat 'n derde van die straatkinders een of ander kopbesering het, wat hoofsaaklik tydens aanvalle en gevegte opgedoen is.

Navorsing (Whitbeck & Simons, 1990:119) toon dat wapens dikwels tydens hulle gevegte gebruik is. In Bogotá is mes- en koeëlwonde baie algemeen by straatkinders gevind. Dikwels is hierdie wonde ook fataal (Connolly, 1990:143,145).

Die straatkind se verhouding met sy portuurgroep word in die literatuur hoog aangeslaan. Daar word na die portuurgroep verwys as die substituut of quasi-gesin (Konanc, 1989:13 & Swart-Kruger, *et al.* 1994:116) wat 'n belangrike rol in die straatkind se lewe vervul. Dit bied aan die straatkind ondersteuning,

stormagtige- en onstabiele interpersoonlike verhoudings. In die verband maan Swart-Kruger, *et al.* (1994:116) dat, alhoewel die portuurgroep 'n baie belangrike funksie vervul, 'n mens dit nie moet oor idealiseer nie.

Die verhoudings binne 'n straatgroep is van nature onseker en tydelik van aard. Die samestelling binne 'n groep is ook fundamenteel verskillend van dié van 'n gesin en daarom is dit misleidend om van 'n substituut-gesin te praat.

Navorsing in Indië het getoon dat 55,8% van straatkinders onbevredigende sosiale interaksie het (Pandey, 1991:213). Meeks (Lewis, 1993:9) wys daarop dat hulle baie behoeftes en min interpersoonlike hulpmiddels het. Dit wil ook voorkom dat, hoe langer 'n kind op straat is, hoe meer versleg interpersoonlike verhoudings (Richter soos aangehaal deur Richter, 1989a:9).

Alhoewel dit nie altyd so goed gaan binne die portuurgroep nie, kan die belangrikheid daarvan vir die straatkind nie ontken word nie, omdat: "one of their greatest fears is not that they will be maltreated physically, but that they will end up alone and unloved" (Swart soos aangehaal deur Peacock, 1989:57).

Die lewe op straat is nie die gewenste omstandighede vir kinders om in groot te word nie. Die straatkind se lewe is nie slegs figuurlik nie maar ook letterlik 'n stryd om oorlewing.

Hierdie oorlewingstryd het implikasies vir sy toekomsperspektief, want die wyse waarop 'n kind sy toekoms beleef word beïnvloed deur die ervarings wat hy in die verlede opgedoen het (Engelbrecht, Kok & Van Biljon 1989:17).

Die oorlewingstryd benadeel verder die verhoudingsdimensie van die straatkind. Alhoewel die portuurgroep 'n belangrike ondersteuningsbron is, kry mens die idee dat dit op straat dikwels, elkeen vir homself is. 'n Mens wat veg om kop bo water te hou kan min ondersteuning aan 'n ander bied.

Die straatkind se lewe is nie slegs figuurlik nie, maar ook letterlik 'n stryd om oorlewing...

aanvaarding, empatie, ekonomiese voorsiening en beskerming teen misdaad en uitbuiting (Peacock, 1989:57, 89-91; Konane, 1989:13; Connolly, 1990:142 & Swart-Kruger, *et al.*, 1994:116).

Die portuurgroep kompenseer nie alleen vir die onmiddellike patologiese omgewing nie, maar ook vir die straatkind se negatiewe gesinsagtergrond (Peacock, 1989:57).

Ondersteunende verhoudings word met die maats gesluit en 'n streng kode van lojaliteit teenoor mekaar word gehandhaaf (American Psychological Association, 1986:3,13).

In die onderhawige studie het die straatkinders nie verwys na die belangrikheid van die portuurgroep nie. Hulle aanhalings skep eerder 'n idee van

KATEGORIE 2:

Gom verlig fisiese-, geestelike- en verstandelike pyn.

Gom is 'n onderwerp wat in elk van die vier straatkinders se onderhoude voorgekom het en al vier snuif gom. Gewone skoengom word in plastiese koeldrankbotteltjies gegooi en deur die mond ingeasem.

Op straat word algemeen daarna verwys as "smoking glue" (veldnotas).

'n Oorkoepelende tendens wat uit die onderhoude na vore gekom het, is dat gom fisiese-, verstandelike- en geestelike pyn verlig. Gom bied aan die straatkind 'n geleentheid om van sy pyn te onvlug.

S1: "...glue sometimes make you full..."

S1: "make me feel I'm not afraid... of nothing."

S2: "...and you don't feel bad you just laugh."

Die straatkind ervaar dat gom sy gewete dood en dat hy onder die invloed daarvan dikwels dinge doen en sê wat hy nie normaalweg sou doen nie. Hy beskou gom as die oorsaak van sy verkeerde dade.

S1: "...I haven't smoke I think that ahhh... I make wrong things. But when I smoke glue I forget about this things."

S2: "...and the glue you see if you smoke it you don't know mos how to do right things."

S3: "Like you do more difficult... to the others which means you don't see yourself as a good person."

S4: "...the glue just tell me go and take that bag..."

'n Mens kry hier 'n teenstrydigheid, alhoewel gom die straatkind se gewete dood, het hy gewetensbesware teen die snuif van gom. 'n Deel van sy gewetensbeswaar mag wees dat hulle onder die invloed van gom onwelvoeglik en ongewens opree.

S2: "I want to stop smoking glue."

S3: "If we can leave glue, nê."

S4: "I musn't smoke glue... I must be a good boy."

Die nadelige effek van gom op 'n mens se liggaaam is 'n verdere beswaar teen die snuif van gom. Die straatkind bevind hom in 'n tweestryd, hy het 'n groot behoefte aan gom maar dit bots met sy waardes en hy besef dat dit fisiese nadelig is. Hy is bewus daarvan dat hy sy eie liggaaam afbreek.

S2: "It's... not good for your brains... for your body..."

S3: "Mind get loo... looser every day... and the lungs getting smaller."

S4: "Then I go over there and buy glue... that smoke just kill you man!"

'n Tweede teenstrydige siening oor gom is dat die straatkind bewus is van die fisiese skade van gom, maar tog van mening is dat gom hom sterk maak. Onder die invloed van gom sien hy kans vir enige iets en kry hy ook nie sommer seer nie.

S1: "When you doesn't get that taste of glue you haven't got power."

"You can feel that I can do anything... Now it makes me, you know, feel you know, I'm not afraid, you know of nothing... now if I smoke glue every time I get that power."

Ten spyte van die dissonans wat die straatkind oor die snuif van gom het, bly gom 'n prioriteit in sy lewe.

Alle moontlike geld wat hy kry gaan hoofsaaklik vir gom en dit ten koste van sy ander fisiese behoeftes.

S1: "...only thing you want is that glue... everything you want is that glue. Every money you get, you get for glue."

S2: "...I don't think of buying shoes and clothes, I just buy glue, nê."

Laastens word die fisiese uitwerking van gom deur al vier die straatkinders beskryf. Hulle vergelyk dit met die effek van oormatige alkoholgebruik.

S1: "...how the movement like the beer, then see the movement."

S2: "...you must get drunk..."

S3: "...it make you dizzy..."

S4: "...I just became drunk... I fell asleep."

Gom is 'n manier waarop die straatkind sy lewe hanteer. Dit bied ontvlugting van die dinge wat te veel pla. Wanneer die hongerpyn knaag snuif hy óf gom om dit te verlig óf steel hy om geld te kry vir kos en dan help gom hom om sy skuldgevoelens oor die steel uit te doof.

Literatuurkontrole.

"Smoking glue" is 'n integrale deel van die straatkind se kultuur, waar die dampe van gom, petrol, naellakverwyderraar, verfverdunner en skoonmaakkmiddels ingeasem word (Jansen, Richter, Griesel & Joubert, 1989:3 & Swart-Kruger, et al. 1994:117).

In navorsing wat Richter (1989b:3) in Suid-Afrika gedoen het, is gevind dat 62% van straatkinders, terwyl hulle op die straat is, organiese oplosmiddels misbruik.

Hulle plaas die gom of ander oplosmiddels in 'n plastiekbotteltjie of melkkartonnetjie, hou dit voor hulle monde en asem die dampe in (Jansen, Richter & Griesel, 1992:29; Drake, 1989:15 & Jansen, Richter & Griesel, n.d.:7). n-Heksaan of xileen is dikwels die aktiewe bestanddeel binne die middels (Jansen, Richter & Griesel, n.d.:3).

Die bedwelmd effek van gom, soos beskryf in die onderhoude, word deur die literatuur ondersteun. Die literatuur bou voort op die uitwerking van gom en noem dinge soos hallucinasies, naarheid, depressie, angst en selfs die dood.

Die straatkind word binne minute nadat die gom ingeasem is, bedwelmd. Van die eerste effekte wat ervaar word, is gevoelens van dronkheid en duiselheid ("dizziness").

Daar is gevalle waar die kinders hallucinasies, hartkloppings, naarheid en

probleme met motoriese koördinasie ervaar het. Van die nagevolge van die bedwelming van gom is seer oë, slaaploosheid, depressie en angs (Jansen, et al. n.d.:8/9 & Jansen, et al. 1989:12).

Dood kan direk of indirek intree as gevolg van die misbruik van vlugtige middels. Vergiftiging deur die middels kan 'n direkte oorsaak van sterftes wees. Sterftes as gevolg van versmoring, obstruksies in lugweë asook besering terwyl onder die invloed van hierdie substansie, is indirekte gevolge van die inaseming van vlugmiddels (Watson soos aangehaal deur Jansen, et al. n.d.:9).

In navorsing (Swart-Kruger, et al. 1994:117; Jansen, et al. 1989, 5/6 & Richter, 1988a:9) is gevind dat gomsnuif die kognitiewe funksionering van kinders benadeel. Veral geheue, konsentrasie, aandag, visueel-ruimtelike oriëntasie en neuropsigologiese funksies word verswak.

Die straatkind se vrees dat gom sy liggaaam beskadig, word dus deur die literatuur bevestig.

Dit lyk of die snuif van gom hoofsaaklik twee funksies het, naamlik om fisiese en psigiese ongemak te vervaag (Schurink, et al. 1993:17). Die bedwelming van gom verlig fisiese pyn, honger, koue en verdryf ook vrees (Connolly, 1990:144 & Jansen, et al. 1989:11).

Dit help om die harde werkliekheid van hul straatlewe te vervaag en help hulle om hul ongelukkige omstandighede te vergeet (World Association of Girl Guides and Girl Scouts, 1992:4 & Schurink, et al. 1993:17). Peacock (1989:56) sê in dié verband dat die gebruik van dwelms die beoefening van prostitutie vir die straatkind vergemaklik.

Onder die bedwelmd invloed van n-Heksaan in gom raak straatkinders dikwels betrokke in anti-sosiale gedrag soos, om voor bewegende voertuie te spring, gevegte en diefstal (Jansen, et al. n.d.:9).

Hulle het ook gewoonlik nie fondse om gom te koop nie, wat aanleiding mag gee tot die pleeg van misdade vir geld (Peacock, 1989:55).

Uit die studie se bevindings en die literatuur blyk dit dat "smoking glue" deel van die straatkind se kultuur is. Dit verlig fisiese sowel as psigiese pyn en gee soms aanleiding tot betrokkenheid by misdaad.

Navorsing toon dat gom fisiese nadelig is, veral vir kognitiewe funksionering. Direk of indirek kan die inaseming van gomwalsms selfs die dood tot gevolg hê. Dat die snuif van gom met die straatkind se waardes bots, kan nie direk in die literatuur gevind word nie.

In die straatkind se stryd om oorlewing,

bied gom ontvlugting as dinge moeilik raak.

Gedagdig aan Garbers (1972:9) se opvoedkundige ontwikkelingsmodel, ondermyn ontvlugtingsgedrag die straatkind se aktiewe deelname in sy ontwikkeling.

KATEGORIE 3: Finansiële voorsiening: wyses waarop straatkinders geld genereer.

Die straatkind leef vanuit die straat. Behalwe vir sommige welsyns- en liefdadigheidsorganisasies wat kos en klere voorsien, is hy aan homself oorgelaat vir oorlewing. Van die eerste vaardighede wat 'n kind op die straat leer, is om geld te genereer.

In die onderhoude word drie wyses van geldmaak genoem. Een van die straatkinders het die drie in orde van verdienste gerangskik, naamlik: bedel, seksuele misbruik en steel.

S1: "You beg R5 a day... When you go you see your R5 is not good... they tell you about the cheap job (seksuele misbruik). Cheap job give you R10... you get more money with this, with the tapes (motorradio's en kassetspelers)... at stealing the money is enough."

Bedel blyk die eerste wyse van geldinsameling te wees, wat straatkinders probeer. Volgens een van die straatkinders is bedel meer effekief wanneer jy jonk is. Hoe groter jy word, hoe minder sukses word daarmee behaal.

S4: "When I am on the street, I'm asking money..."

S1: "The people use to give me twenty rand the first time I come when I was small... It's very heavy now, this years."

[You say it's heavy on the street? Tell me more about it.]

...that money you are getting before, you are not getting it, you can get it by stealing."

Uit die laaste sinsnede volg dit dat benewens bedel, steel 'n wyse is om geld op die straat te genereer. Drie van die straatkinders het aangedui dat hulle steel wanneer hulle nie geld het nie of as hulle iets nodig het.

Uit die onderhoude en kontak met die straatkinders was daar nie werklik aanduidings van ernstige gewetensbesware teen steel nie. Die indruk was eerder dat hulle voel dat dit geregtverdig is omdat hulle nie het nie (veldnotas).

S1: "just because you doesn't get what you want... it can make you steal if you, if you are staying in the street."

S3: "you haven't got money. You like to steal something in the shops."

S4: "Then the glue tell me go and take that bag."

In die onderhoude het dit duidelik geword dat al vier die straatkinders bewus was dat hulle vir diefstal gevang kan word en in die tronk kan beland. Hulle bevind hulle in 'n bose kringloop; hulle soek geld vir gom, daarom steel hulle en dan word hulle gevang en gaan tronk toe.

'n Mens kry die idee dat hulle voel daar is nie uitkoms uit die situasie nie.

S1: "your life will be jail and outside jail... just because you are stealing."

S2: "the other guy break the car... so the cops say it was me... they take me to jail."

S3: "...you see a car it got a tape... break it and then... you go to jail."

S4: "take that bag and hurry. Then I, I will go after they arrest me..."

Uit 'n opvoedkundige sielkundige oogpunt is dit ongewens en ongewoon dat kinders in die tronk beland. Tog was drie van die vier straatkinders, in die studie, al in die tronk.

Een van die straatkinders het vertel van seksuele prakteke as 'n manier om geld in te samel.

In sy beskrywing identifiseer die straatkind welgestelde blanke mans wat hulle oplaai en na hul huise neem: "there is some white guys... they find us sitting there they go with good cars most of them".

By die huis word homoseksuele prakteke met die straatkind beoefen. Hierdie dade bots met sy waardes, "I think it's bad a man on another man". Hulle afkeur in hierdie praktek kon ook gehoor word uit die straatnaam daarvoor, naamlik "cheap jobs".

Die straatkind het negatiewe gevoelens hieroor wat hy sukkel om af te skud: "...you keep remember that thing you know in your mind. You keep remember that thing in your mind."

By hom is ook tekens van ongepaste affek gevind toe hy hieroor praat.

"(lag)... ih, it's bad!... I think it's bad a man on another..."

Geld vir gom is die hoofrede waarom hy hom tot hierdie dade wend. " I haven't got the money for glue... just because you want money you will do that..."

In die onderhoude het slegs hierdie drie wyses van geldgenerering na vore gekom. In die navorsing se aanvanklike kontak met die straatkinders, is nog twee ander metodes geïdentifiseer. Die een is dat hulle per geleentheid los werkies vir

besighede en mense doen. Dan is daar ook entrepeneurskap.

Een van die straatkinders het breedvoerig verduidelik hoe 'n mens begin om 'n klein hoeveelheid goed te verkoop (soos grondboontjies en lemoene), dan koop jy met daardie geld meer artikels om te verkoop en so groei jou besigheid. Hy het dit vergelyk met 'n wiel van 'n motor - as dit eers begin rol, stop jy dit nie sommer nie (veldnotas).

Literatuurkontrole.

Die straatkind is op homself aangewese vir oorlewing. Geld wat nodig is vir oorlewing word verkry deur te bedel, pseudo dienste te lever bv. parkeerplek aan te wys, los werkies te doen, diefstal, sakkerollery en prostitusie - "survival sex" (Ross, 1991:69; Richter, 1988a:1 & Swart-Kruger, et al. 1994:115). I

In die begin word hoofsaaklik van sosiaal aanvaarbare metodes vir geldgenerering gebruik gemaak. Soos om koerante te verkoop of skoene te poleer (Maree soos aangehaal deur Jansen van Rensburg, 1991:84/85).

As mens egter die straatkind se sosiale omgewing in ag neem, is dit duidelik dat hulle min geleentheid gebied word om hul behoeftes op 'n sosiaal aanvaarbare wyse te bevredig en dan begin hulle met bedel, diefstal, prostitusie en ander kriminele dade (Peacock & Theron, 1991:27 & Janse van Rensburg, 1991:85). Die jonger straatkind maak hoofsaaklik van bedel gebruik om geld te bekom. Hulle is ook baie suksesvol hiermee omdat die publiek dink hulle is oulik en grappig (Connolly, 1990:142).

Die straatkind se pad kruis met die gereg wanneer hulle oorlewingstegnieke bots met die wet (Ross, 1991:69). Die meeste straatkinders is al gearresteer, het al in 'n vangwa gery en was al in die tronk (Lewis, 1993:9 & Keen, 1990a:8).

Beide die data uit die onderhoude en die literatuur noem die verskillende wyses van geldgenerering op straat. Die oorgang van bedel na ander kriminele dade word ook verduidelik. Straatkind 1 se mening dat jonger straatkinders meer sukses het met bedel, word deur die literatuur (Connolly, 1990:142) ondersteun.

Hoewel slegs een straatkind in die onderhoude melding gemaak het van seksuele aktiwiteite om geld te bekom, is die literatuur dit eens dat straatkinders dikwels by hierdie aktiwiteite betrokke is.

In 'n studie met straatkinders in die Hillbrow-omgewing is gevind dat 100% van die proefpersone betrokke was by prostitusie (Peacock, et al. 1991:23). Deur prostitusie te beoefen kan die straatkind van honger en koue ontsnap en dit bied hom ook die geleentheid om voedsel en/ of geld te kry.

Prostitusie gee ook dikwels aanleiding tot dwelmmisbruik. Dwelms help die kinders om minder blootgestel te voel en om skuldgevoelens te verminder.

Swart (Peacock, 1989:45,56) is van mening dat min van die kinders die seksuele aktiwiteite geniet. Emosies wat deur die straatkind ervaar word tydens die beoefening van prostitutie is: angs, skaamte, weersin en affeksie (Peacock, et al. 1991:29).

Die straatkind moet in die harde wêreld van die volwassene oorleef. Geld vir oorlewing word op verskillende maniere bekom, waarvan sommige onwettig. 'n

ouers en kinders. In die literatuur kry ons egter ook 'n omskrywing van die huislike omstandighede waarvan die straatkind ontvlug het. Die verwaarlosing, verwerping en pyn wat hy in sy gesin ervaar het.

"Dit is elke kind se geboortereg om uit verantwoordelike ouers gebore te word, om deel te wees van 'n stabiele gesin en om 'n geborge lewe te geniet" (Swart-Kruger, 1994:13). Die straatkind, soos enige ander kind het 'n behoefte om te behoort.

Die oënskynlike onafhanklikheid van die straatkind is dikwels 'n front waaragter

Hierdie woorde ego aanhalings uit die onderhoude.

Opsommend kan gesê word dat die straatkind nie geneë is met die feit dat hy nie skool bywoon nie, nodig het om te bedel, rond te swerf en te baklei nie (Keen, 1990b:11). Hy soek 'n betekenisvolle lewe waar hy 'n bydrae kan lewer, maar ook liefde en versorging kan ervaar (American Psychological Association, 1986:14).

Vir Garbers (1972:9) is dit belangrik dat daar 'n verhoudingsdimensie in 'n kind se ontwikkeling bestaan. 'n Verhouding tussen 'n ouer en kind, waarbinne die

Die meerderheid straatkinders in Suid-Afrika het ernstige skolastiese probleme...

Mens moet erken dat die straatkind aktief betrokke is by sy oorlewing en dat hy sy eie keuses maak, maar dat daar nie werklik sprake van keusevryheid is nie. Daar skyn 'n groot gebrek aan erkenning vir die kinders te wees, juis omdat hulle soms op die anti-sosiale maniere hul behoeftes bevredig.

KATEGORIE 4: Behoefte aan 'n normale kinderlewe

Drie van die straatkinders het die behoefte uitgespreek aan 'n normale lewe met ouers wat hulle versorg, 'n huis om in te bly en 'n skool om te besoek. By sommige was 'n hartseer verlange na ouers wat hul kan ondersteun en beskerm.

Terwyl dit vandag algemeen aanvaar word dat kinders skool moet bywoon, was dit opvallend dat nie een van die kinders skool bywoon nie. Vir die straatkind is dit 'n groot behoefte en van hulle voel dat die gebrek aan ouerlike leiding hiervoor verantwoordelik is.

S2: "I just want to go back home (stilte vir 15sek.) and stay with my mother... I just thinking back to school..."

S3: "I don't, don't have me some parents, don't go to school..."

This things that you want, 'isch' nobody can help you. Maybe you say 'isch' if I was having the parents this and this will not be a problem. I started crying..."

S4: "I would like... a nice home, a nice home where I can get nice sleep. Go to school..."

Literatuurkontrole.

Die onderhoude en die literatuur beskryf albei die straatkind se verlange na die warm begripvolle verhouding tussen

sy diepe behoefte aan en afhanglikheid van 'n gesin verberg word (Peacock, et al. 1991:27). Daar is by hom 'n verlange na die warm begripvolle verhouding tussen ouers en kinders (Richter, 1989c:12/13).

Toetrede tot die straatlewe word dikwels geassosieer met emosionele deprivasie binne die straatkind se gesin (Peacock, et al. 1991:27). In onderhoude met straatkinders het die helfte van hulle agressie, pyn en verwerping met hulle gesinne geassosieer (Richter, 1989b:12).

Die afwesigheid van 'n aktief-betrokke volwassene in die opvoedingsituasie maak dat die opvoedingsessensies nie tot vergestalting kom nie. Die straatkind is nie in 'n intieme verhouding met 'n opvoeder (ouer of onderwyser) wat hom help fokus op die volwassebeeld nie (Van Niekerk soos aangehaal deur Jansen van Rensburg, 1991:7/8).

Hy bevind hom dus binne 'n disfunksionele opvoedingsituasie (Jansen van Rensburg, 1991:77). Straatkind 3 se idee dat sy opvoedingsverwaarloosung geassosieer kan word met gebreklike ouer betrokkenheid, is dus gegrond.

Die meerderheid straatkinders in Suid-Afrika het ernstige skolastiese probleme ervaar en 'n groot deel van hulle is funksioneel ongeletterd (Richter soos aangehaal deur Richter, 1989:6). Skolastiese probleme en die druiп van standerds kan in verband gebring word met van die kinders se wegloop van die huis (Keen, 1990:8).

Nieteenstaande die negatiewe ervaring wat straatkinders oor die skool het, wil die meeste van hulle hul skoolloophante voortsit (Peacock, 1989:98). In die woorde van 'n straatkind: "I wanted to go to school" (Drake, 1989:15).

kind sekuriteit en geborgenheid ervaar en normatief begelei word tot volwassewording. Die straatkind het 'n gebrek aan so 'n verhoudingsdimensie en hy bevind hom in 'n disfunksionele opvoedingsituasie.

KATEGORIE 5: Onvermoë om verantwoordelikheid te aanvaar (uit veldnotas)

In die navorsing se kontak met die straatkinders en tydens die onderhoude het dit dikwels gevlyk dat hulle nie verantwoordelikheid vir hulle gedrag en keuses aanvaar nie.

Die indruk is gekry dat hulle dink hulle het nie 'n vrye keuse nie. Hulle het deurgaans hulself verontskuldig en eksterne omstandighede vir hul optrede beskuldig. Straatkind 4 sal byvoorbeeld beweer dat hy steel, maar dat dit die gom is wat vir hom 'sê' om te steel:

"Smoking glue make me, I must be like crazy... [Just explain crazy] Like if I smoke glue, saw somebody walking in the street, then the glue just tell me go and take that bag."

Dan was daar die straatkind wat vertel het hoe hy onskuldig beskuldig is van diefstad en daarom in die tronk gesit is. Aan die einde van sy storie het hy terloops gesê dat hulle 'n houertjie vol dagga by hom gekry het.

Dit lyk of hierdie kinders 'n eksterne lokus van kontrole het en nie beheer van hul lewe en gedrag neem nie. Die straatkind maak wel bepaalde keuses, maar hy aanvaar nie verantwoordelikheid daarvoor nie.

Dalk omdat hy voel hy het nie werklik veel van 'n keuse nie.

Literatuurkontrole.

Lokus van kontrole is 'n psigologiese begrip wat verwys na die mate waarin 'n persoon ervaar dat hy beheer oor gebeure in sy lewe en die van ander het. 'n Persoon met 'n eksterne lokus van kontrole sien homself as 'n passiewe slagoffer van onbeheerbare gebeure, asook van ander persone se optrede (Genthner soos aangehaal deur Richter, 1988c:59).

In die literatuur (American Psychological Association, 1986:10; Richter, 1988c:65; Richter, 1988b:15; Jansen, et al. 1989:17 & Keen, 1990:12) wat volg word twee sienings oor die straatkind se lokus van kontrole gestel. Daar is die wat 'n interne lokus van kontrole by straatkinders gevind het, terwyl ander 'n eksterne lokus van kontrole geïdentifiseer het.

In teenstelling met die bevindings uit hierdie studie is daar heelwat navorsers wat bevind het dat die straatkind ervaar dat hy wel beheer oor gebeure en sy lewe het. Hierdie ervaring van beheer geld nie ten opsigte van interpersoonlike verhoudings nie.

Inisiatief en wilskrag is nodig om op die straat te gaan bly en om daar te oorleef. Daarom kan 'n mens verwag dat die straatkind mag voel dat hy in 'n groot mate beheer oor gebeure en sy lewe het (Richter, 1988c:59).

In studies (American Psychological Association, 1986:10; Richter, 1988c:65 & Richter, 1988b:15) wat gedoen is, is hierdie verwagting bevestig. Daar is gevind dat straatkinders 'n interne lokus van kontrole het.

Hulle sien hulself as bekwaam en in beheer van hulle lewe. Dit het verder in studies (Richter, 1988c:59/60) geblyk dat 'n straatkind ervaar dat hy meer beheer oor dag tot dag gebeure het as wat hy beheer het oor interpersoonlike verhoudings. Laastens is ook opgemerk dat straatkinders wat langer op straat is, 'n eksterne lokus van kontrole het en meer tekens van psigopatologie en psigosomatiese simptome toon.

Die tweede siening is dat straatkinders 'n eksterne lokus van kontrole het en dit ondersteun die onderhawige studie se bevindings. Jansen, et al. (1989:17) het in hulle navorsing gevind dat ongeveer 63% van straatkinders 'n eksterne lokus van kontrole het. Uit die ontleding van straatkinders se tekeninge blyk dit dat hulle hulpeloos voel en nie beheer het oor hulle omgewing nie (Keen, 1990:12). In navorsing (Richter, 1989c:3) is ook gevind dat hulle 'n lae selfwaarde het.

Daar word verwag dat iemand wat ervaar dat hy beheer oor sy lewe het ook 'n redelike selfwaarde sal hê. Dit lyk dus of die straatkind se persepsie van sy beheer oor sy lewe 'n komplekse saak is.

Die straatkind is in 'n oorlewingstryd waar

hy besig is om van dag-tot-dag te oorleef. Die vraag ontstaan nou: het hy werlik 'n beheer oor sy lewe, of voel hy in beheer van sy daagliks oorlewing? Gedagdig aan Garbers (1972:9) se model vir ontwikkeling en opvoeding en veral sy beginsel dat 'n kind aktief moet deelneem in sy ontwikkeling, is 'n interne lokus van kontrole belangrik. Ons moet egter waak om nie die beheer wat die straatkind in sy lewe ervaar, te ontken en mis te kyk nie. Hy moet erkenning kry vir die kreatiewe manier waarop hy oorleef.

KATEGORIE 6:

Normatiewe bewustheid.

Uit die onderhoude het dit duidelik geword dat die straatkind 'n normatiewe bewustheid het. Hy het wel 'n konsep van wat moontlik, behoorlik en wenslik is. Hy leef egter nie altyd hierdie waardes uit nie, moontlik omdat sy omstandighede dit nie altyd vir hom moontlik maak om volgens hierdie waardes te leef nie.

S1: "I think it's bad a man on another man."

S2: "Sometimes you feel bad, ...just thinking about doing wrong things... you don't respect people."

S3: "You think after that, 'isch' this thing is wrong."

S4: "I mustn't smoke glue... I must always be a good boy."

Die literatuur (Swart-Kruger, 1994:10 & Richter, 1988:66) bevestig die teenwoordigheid van 'n normatiewe bewustheid by straatkinders, ook dat hulle waardes dikwels ooreenstem met die wyer gemeenskap se waardes. In die begeleiding aan straatkinders is hierdie 'n positiewe aspek, wat uitgebou moet word.

SAMEVATTING

In die begin is genoem (paragraaf 3) dat kategorieë nie in isolasie gesien moet word nie, maar in fasette wat 'n groter geheel uitmaak. As na die geheel gekyk word kan vier temas onderskei word, naamlik: die straatkind se voortdurende stryd om oorlewing, die behoefte aan 'n "normale kinderlewe", sy onvermoë om verantwoordelikheid te aanvaar, en die teenwoordigheid van 'n normatiewe bewustheid by die straatkind.

Die straatkind se oorlewingstryd bestaan dikwels uit fisiese gevegte. Hy veg om homself te handhaaf, sy materiële besittings te verdedig en om van sy frustrasies en wraak ontslae te raak. As hy homself nie fisies kan verdedig nie, is sy oorlewing op straat in gevaar.

Hy het ook basiese fisiese behoeftes

nodig vir oorlewing, behoeftes soos: kos, klere en skuling teen die koue. Hiervoor is geld onontbeerlik en moet hy 'n verskeidenheid van oplossings daarvoor vind. In sy moeilike situasie is hy ongelukkig ook geneig om hom tot misdaad te wend.

Die straatkind se stryd is ook 'n psigiese oorlewing. Die literatuur noem dat angs en depressie algemeen by straatkinders voorkom (Lewis, 1993:9 & Jansen, et al. 1989:17). Wanneer gebeure en omstandighede op straat te veel raak, is die enigste oplossing om te vlug. In homself het hy nie die reserves om al die aanslae te hanteer nie en sy ondersteuningsbronre is skaars indien enige. Gom vervaag die fisiese- en psigiese pyn en bied onvlugting uit moeilike omstandighede.

'n Mens wie se lewe 'n stryd om oorlewing is, fokus op die hede en het dikwels 'n verduisterde toekomsgerigtheid. Hy mag wel droom oor 'n beter toekoms maar hy is nie doelgerig daarheen oppad nie. Garbers (1972:9) meen dat 'n toekomsgerigtheid 'n belangrike beginsel in opvoeding en ontwikkeling is. Die straatkind toon hier 'n leemte wat aangespreek moet word.

Laastens is dit belangrik om nie die kind se pogings in sy oorlewingstryd te miskien nie. Hy moet erkenning kry vir die kreatiewe en volhardende manier waarop hy sy situasie hanteer.

Die tweede tema is die straatkind se behoefte aan 'n "normale kinderlewe". Meeste straatkinders kom uit ongelukkige gesinne waar hulle min liefde en beskerming gekry het. Tog bly hulle verlang na ouers wat hulle liefde en sekuriteit kan bied - iemand wat hulle simpatiek op hul pad na volwassenheid kan begelei. Garbers (1972:9) wys op die belangrikheid van 'n verhoudingsdimensie vir 'n kind se ontwikkeling. 'n Verhouding waarbinne die kind normatief deur 'n volwassene begelei word is nodig en die straatkind het juis hier 'n akute tekort.

Die derde tema is die straatkind se onvermoë om verantwoordelikheid vir sy keuses en gedrag te aanvaar. Hy ervaar dat hy uitgelewer is aan sy omstandighede met niemand om hom te beskerm nie. Sy lewe gaan om oorlewing en dit is daarom te verstane dat hy 'n eksterne lokus van kontrole het.

Ten spye van hierdie tekort is daar tekens van normatiewe bewussyn gevind. Hy weet wat reg en verkeerd is, maar sy omstandighede bied hom nie altyd die geleentheid om hierdie waardes uit te leef nie.

Gedagdig aan Garbers (1972:9) se model is dit belangrik dat 'n kind aktief deelneem in sy ontwikkeling. Om dit te doen moet hy ervaar dat hy beheer het en dat sy

insette 'n verskil kan maak. Daarom is dit nodig dat hy as mens en sy pogings erkenning kry.

Opsommend is die volgende sentrale temas geïdentifiseer; die straatkind se stryd om oorlewing, sy behoeftes aan 'n normale kinderlewe, 'n onvermoë om verantwoordelikheid te aanvaar en daar is 'n mate van 'n normatiewe bewustheid by hom teenwoordig.

5 AANBEVELINGS

Vervolgens sal aanbevelings gemaak word deur te verwys na die toepassingsmoontlikhede van die studie asook aanbevelings vir verdere navorsing.

Hoewel hierdie studie in sekere opsigte beperk is, het dit toepassingsmoontlikhede vir die toekoms. Insigte bekom uit die studie en die vergelykende literatuurkontrole kan omgesit word in riglyne aan die opvoedkundige sielkundige vir die begeleiding van straatkinders.

Die bevinding kan ook op 'n meer informele grondslag met lede van 'n multidissiplinêre span, wat met straatkinders werk, gedeel word.

Verwerking van die studie se bevindings vir populêre- en vaktydskrifte asook radiopraatjies, kan help om die publiek se persepsie van straatkinders te verander.

Daar is verskeie toepassingsmoontlikhede in terme van verdere navorsing:

Soos genoem in 3.4.1 is daar teenstrydighede oor die straatkind se lokus van kontrole. Dit is 'n kompleks saak wat meer navorsing vra.

In paragraaf 3.4 is genoem dat die straatkind 'n verlange het na die warm begripvolle verhouding tussen ouers en kinders. Indien daar aanbeveel word om die straatkind se familiebande te herstel, is navorsing nodig om te kyk hoe haalbaar hierdie aanbeveling is en wat 'n geskikte benadering sal wees.

Dit is duidelik dat die belewenis van die straatkind vele fasette het. Oor die algemeen lyk dit of die straatkind heelwat beperkings en moeilikhedeervaar en dat die opvoedkundige sielkundige en andere betekenisvolle insette kan lewer.

BIBLIOGRAFIE

- AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION** (94th: 1986: Washington, DC).
- APTEKAR, L** 1988: Characteristics of the street children of Colombia. *Child Abuse & Neglect*, 13, 1989: 427-437.
- APTEKAR, L** 1991: Are Colombian street children neglected? The contributions of ethnographic and ethnohistorical approaches to the study of children. *Anthropology & Education Quarterly*, 22, 1991: 326-349.
- BAIZERMAN, M** 1990: If "out of sight, out of mind" then "in sight and in mind?". *The Child Care Worker*, 8(4), April 1990: 4-5.
- BURNS, N & GROVE, SK** 1987: The practice of nursing: conduct, critique and utilization. Philadelphia: Saunders.
- CONNOLLY, M** 1990: Adrift in the city: a comparative study of street children in Bogotá, Colombia, and Guatemala city. *Child & Youth Service*, 14(1), 1990: 129-149.
- DAILY NEWS** 9 June 1995: Put them in the army.
- DRAKE, E** 1989: Interviews with street boys in Botswana. *The Child Care Worker*, 7(1), January 1989: 15-16.
- ENGELBRECHT, CS; KOK, JC & VAN BILJON, SS** 1989: Volwasse wording; derde druk. Durban: Butterworth.
- GARBERS, JC** 1972: Ordening tot 'n opvoedkundige ontwikkelingsmodel. Johannesburg: Randse Afrikaanse Universiteit. (Publikasiereeks van die Randse Afrikaanse Universiteit A51).
- GUBA, EG & LINCOLN, YS** 1981: Effective evaluation. San Francisco: Jossey - Bass.
- JANSEN, P; RICHTER, LM & GRIESEL, RD** 1992: Glue sniffing: a comparison study of sniffers and non-sniffers. *Journal of Adolescence*, 15, 1992: 29-37.
- JANSEN, P; RICHTER, LM & GRIESEL, RD** n.d.: Glue sniffing: a community problem. Pretoria: University of South Africa.
- JANSEN, P; RICHTER, LM; GRIESEL, RD & JOUBERT, J** 1989: Glue sniffing: social, psychological and neuropsychological factors in a group of South African street children. Pretoria: Institute for Behavioural Sciences.
- JANSE VAN RENSBURG, JC** 1991: Street children: a psychopedagogic perspective. Durban: University of Zululand.
- KEEN, J** 1990a: A window on the inner world of street children. *The Child Care Worker*, 8(5), May 1990: 11-12.
- KEEN, J** 1990b: Dealing with street children. *The Child Care Worker*, 8(11), November 1990: 8-9.
- KERLINGER, FN** 1986: Foundations of behavioral research. New York: Holt, Rinehart and Winston Inc.
- KONANC, E** 1989: Street children and children working in the street: preliminary results of a field study in Turkey. *The Child Care Worker*, 7(11), November 1989: 13-15.
- KVALE, S** 1983. The qualitative research interview: a phenomenological and a hermeneutical mode of understanding. *Journal of Phenomenological Psychology*, 14, 1983.
- Street children of the suburbs. *The Child Care Worker*, 11(11), November 1993: 8-10.
- LINCOLN, SY & GUBA, EG** 1985: Naturalistic inquiry. California: Sage Publication Inc.
- MINISTRY IN THE OFFICE OF THE PRESIDENT (Reconstruction and development** programme) 1996. Report on children, poverty and disparity reduction. Pretoria.
- OMERY, A** 1983: Phenomenology: A method for nursing research. *Advances in Nursing Science*, 5(2): 49-63.
- PANDEY, R** 1991: Street children of India: a situational analysis. India: Chugh Publications Allahabad.
- PEACOCK, R** 1989: Die manlike swart straatkind: 'n Verkennende psigokriminologiese ondersoek. Pretoria: Universiteit van Pretoria (MA- Kriminologie).
- PEACOCK, R & THERON, A** 1991: Die verband tussen swart straatkinders se biologiese en emosionele behoeftes en die tipe misdaad wat deur hulle gepleeg word. *Suid Afrikaanse Tydskrif Sosiologie*, 23(1), 1992: 26-3.
- POGGENPOEL, M** 1993: Phenomenological research: summary. Johannesburg: Rand Afrikaans University (Unpublished article).
- RICHTER, LM** 1988a: Thinking on your feet in the street. (Presented: Unit Cognitive Development: November 1988: Vista University).
- RICHTER, LM** 1988b: Street children: the nature and scope of the problem in Southern Africa. (Presented: National Association of Child Care workers: July 1988: Cape Town).
- RICHTER, LM** 1988c: Psychological study of street children in Johannesburg. Pretoria: University of South Africa.
- RICHTER, LM** 1989a: South African street children: comparison with Angola-American runaways. (Presented: Regional Conference of the International Association for Cross-Cultural psychology 2nd: June 1989: Amsterdam).
- RICHTER, LM** 1989b: National study of street children. (Presented: National Association of Child Care Workers, 7th: September 1989: Cape Town).
- RICHTER, LM** 1989c: Descriptions of self, family and society given by street children in Johannesburg. (Presented: National Congress of the South African Association for Child and Adolescent Psychiatry and Allied Disciplines 7th: March 1989: Cape Town).
- RICHTER, LM** 1990: The street child in South Africa. (Presented: National Workshop of Street Wise: April 1990: Johannesburg).
- ROSS, C** 1991: Street children Survival Strategies. *Indicator SA*, 8(4), Spring 1991: 69-72.
- SCHURINK, E & SCHURINK, W** 1993: Street smart: facing the problem of street children. *Information Update*, 3(3), Third Quarter 1993: 12-22.
- SUNDAY TRIBUNE** 23 April 1995. Street kids top list in war against crime.
- SWART-KRUGER, J** 1994: Street children: would they be a lesser god? *Moniviro*, 11(1), February 1994: 10-14.
- SWART-KRUGER, J & DONALD, D** 1994: Children of the South African streets. (In. Donald, D & Dawes, Aeds. 1994: Children and adversity. South Africa: Clyson Printers.)
- WHITBECK, LB & SIMONS RL** 1990: Life on the streets, the victimization of runaway and homeless adolescents. *Youth and Society*, 22(1), September 1990: 108-125.
- WORLD ASSOCIATION OF GIRL GUIDES AND GIRL SCOUTS** 1992: Street children struggling against the odds. London: World Association of Girl Guides and Girl Scouts.

